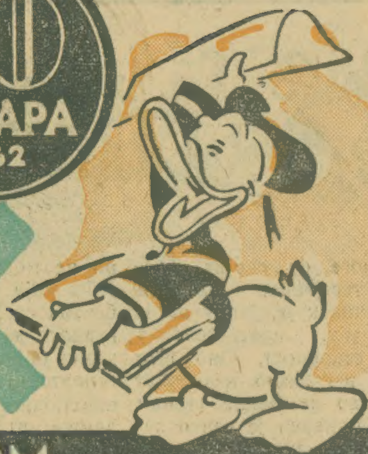
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 143 — Субота, 25 септембар 1954

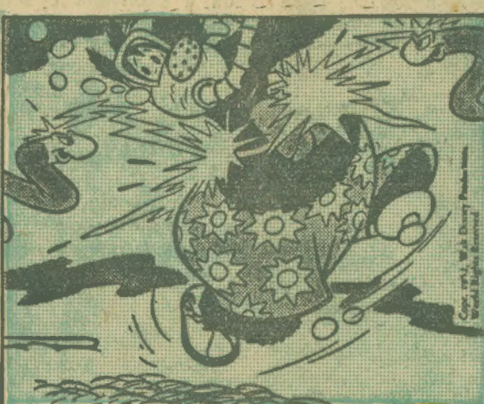
МИКИ трага за Мула-лом

УПОМОЋ, МИКИ!

33

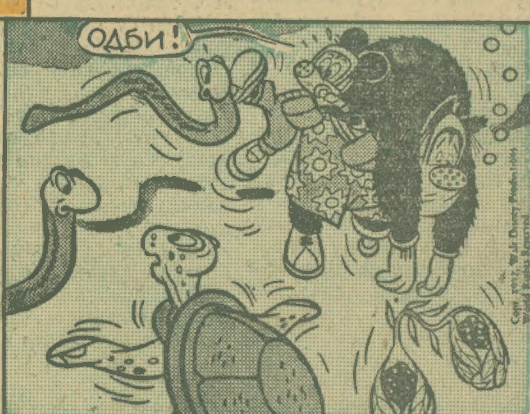

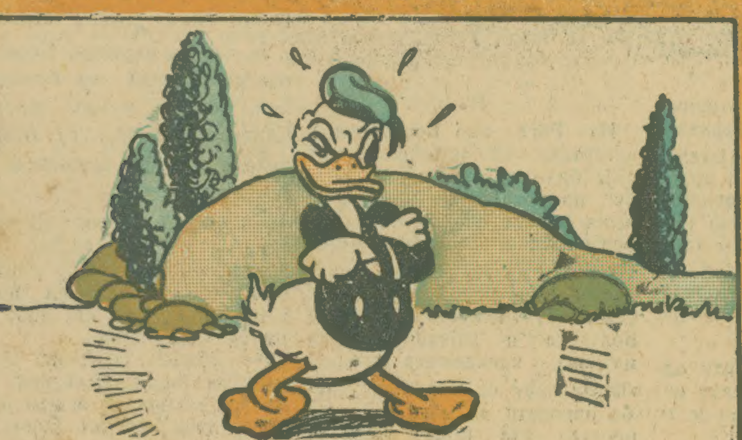

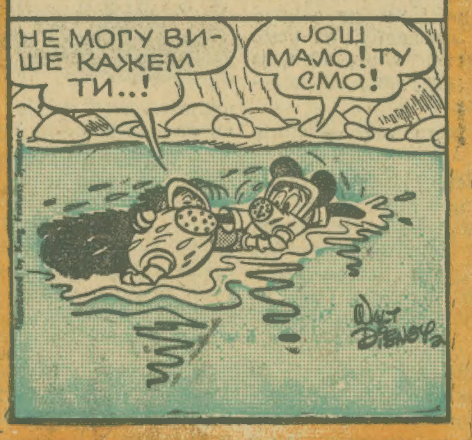

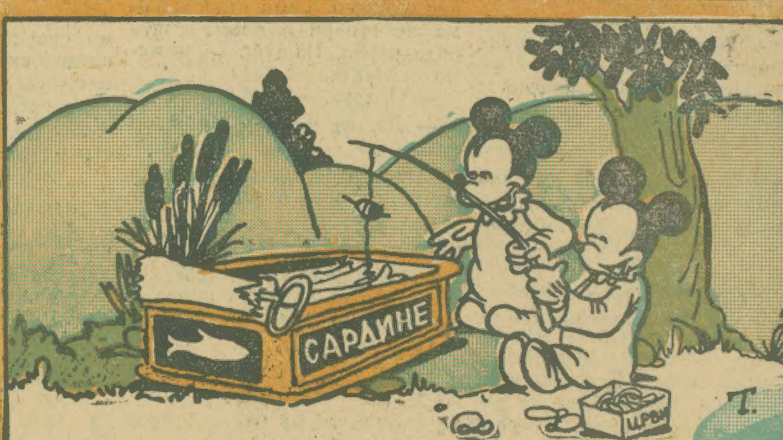

Како би изгледало ПУТОВАЊЕ НА МЕСЕЦ

Многе од својих фантастичних замисли човек је, једну по једну, претворио у стварност. Оно што је некад изгледало невероватно, постало је данас сасвим обично. Остварен је сан о летењу кроз ваздух и о пловидби под морем. Човек успева да ослобађа атомску енергију, што даје нове, неслућене могућности за даљи напредак науке.

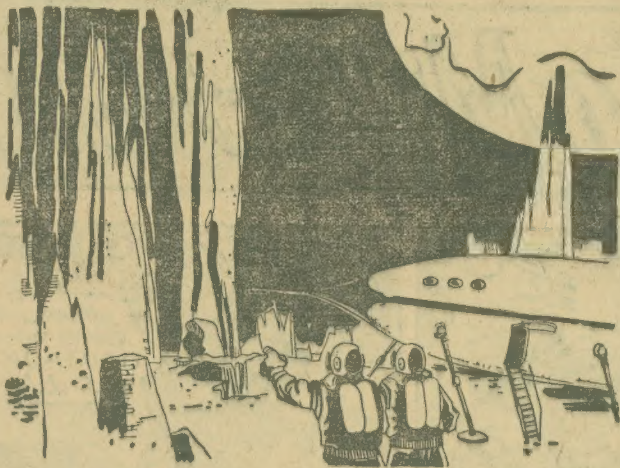
У многим легендама и разним фантастичним романима описиван је и пут на Месец. Савремена наука разматра и ту могућност захваљујући већ постигнутим силним средствима за међупланетарни лет.

Тешкоће остварења ове замисли нису само техничке природе. Поставља се пре свега питање: ко ће финансирати један тако скуп подухват? И зашто? То би могла да учини само нека економски јака држава, и то првенствено из разлога војне стратегије. Уколико човек од међупланетарних летова буде имао и економске користи, нема сумње да ће се они и ради тога предузимати.

Већина научника данас сматра да се на Месец не би могло стићи једноставним одбацивањем неке ракете, или какvог другог летећег средства, непосредно са Земље. За тај пут морала би да се направи у васиони једна етапна станица, такозвана васионска станица. Како ће се доћи до ње, већ је решено. Једна ракета с посадом избацила би се са Земље, на висину од нешто преко хиљаду километара, у простор у коме више не дејствује Земљина тежа. На тој висини ракети би се дао кос пад, који би се непрекидно одржавао, тако да би се она стално кретала око Земље на истој раздаљини. Тиме би ова ракета постала ново, минијатурно небеско тело.

Свеједно је какав облик ово тело треба да има на тој висини. Значи, ракета у васиони не мора задржати онај облик који је имала кад је избачена са Земље. То даје могућност да се на њој изграде разни објекти, као што су опсерваторије, аеродроми за пристајање других ракета са Земље итд. Наравно да би људи који би живели на њој морали имати специјална одела. То би, уствари, били прави оклопи, али у којима би се људи ипак лако кретали, пошто на њих не би утицала Земљина тежа.

За живот у васионској станици људи ће морати да имају знатне количине кондензованог ваздуха у нарочитим цилиндрима, потребне количине хране и осталог. Но, и тај ваздух и храна морају се обнављати. Зато се предвиђа да један ваздушни брод за снабдевање стално саобраћа између Земље и васионске станице. Он ће носити не само кондензовани ваздух и храну, већ и алатке и грађевински материјал.

Кад васионска станица буде довршена, она ће постати база са које ће моћи да се полети на Месец. Била би потребна 33 часа за лет до њега, брзином којом је летела са Земље ракета-васионска станица. Облик тела које би се са станице упутило на Месец треба да буде такав да се с најмањом површином искористи највећи простор. Значи, то може да буде лопта. За само кретање кроз васиону тај облик нема важности, јер не би било отпора ваздуха.

Утврђено је да је површина Месеца врло неравна и стеновита. То је дошло отуда што многобројни метеорити стално падају на Месец пуном снагом, пошто он нема око себе никакве атмосфере која би их задржавала, и тако стварају огромне рупчаге и неравнине. Све је то прекривено дебелим слојем прашине, који је настао услед разбијања стена. Да би се једно летеће тело које јури великом брзином спустило на овакву површину, потребно је да има у себи мотор који ће му успорити брзину пред спуштање, док би се само спуштање извело наслањањем на више еластичних кракова причвршћених са обе стране овог тела. Ти кракови изгледали би као паукове ноге.

Живот на Месецу је немогућан, пошто на њему нема ваздуха. Значи да би човек кад се нађе на њему остао везан или за коморе у којима је долетео, или за нарочита пространа одела у којима би било довољно ваздуха. Али, није тешкоћа само у томе. На Месец непрекидно падају метеорити. Стога би дошљак са Земље одмах морао да потражи какву пећину у коју би се склонио. Но, на Месецу вероватно нема пећина, пошто су оне резултат подземног рада вода, а на Месецу нема воде. То значи да би човек морао да направи себи склониште у неком брду. За бушење оваквих тунела биле би потребне велике количине алата, експлозива и грађевинског материјала. На тај начин, у брдима би се створиле прве људске насеобине.

У прво време морао би да се одржава сталан саобраћај између Земље и Месеца. Али, како би ови летови били веома скупи, људи на Месецу морали би и сами да се постарају за прибављање потребних средстава за живот, тј. хране и ваздуха. Храну би вероватно, у извесној количини, могли добијати од биљака које би гајили у својим коморама, а ваздух би морали стално обнављати и прерађивати после употребе. Међутим, прерада ваздуха вештачким путем изванредно је скупа и скопчана с великим тешкоћама. Стога би они за тај посао свакако употребили биљке. Најпогодније би биле неке врсте алги, које узимају угљендиоксид у великој количини, а исто тако у великој количини испуштају кисеоник. Сем тога, оне не заузимају велик простор. Довољан би био известан број бачава напуњених водом у којима би оне прерађивале ваздух потребан једној мањој људској колонији. Повећање те колоније зависило би од побољшања услова за живот, тј. од повећања могућности за прераду ваздуха и снабдевање храном.

Какве би користи човек могао имати од свог боравка на Месецу? Поред неких фантастичних војних комбинација, човек би вероватно могао да експлоатише неке лаке, али врло драгоцене, метале којих има на Месецу и које би он бродовима за снабдевање транспортовао на Земљу.

Има ли заиста реалних могућности за један овакав лет? Данас су стварност ракетни пројектили, радар, могућности за прераду ваздуха помоћу алги и много чега другог. Стварање васионске станице, према теориским анализама, такође је могућно, па према томе и лет на Месец. Ипак, компликоване припреме и висока цена коштања не дају изгледа да се он може остварити још за неколико деценија. А кад човек једног дана буде доспео на Месец, нова база послужиће му као полазна тачка за даља испитивања и можда будуће летове кроз васиону, на много даља небеска тела.

Чуда НА МОРСКОМ ДНУ

Кућице пужева и шкољки су право уметничко благо морских дубина. На обалу их избацују таласи, а светлост дана угледају и захваљујући рибарима и рониоцима, који их ваде из свих светских мора. По облику и бојама најлепше су љуштуре из тропских мора. Оне су станови мекушаца, тих највећих грађевинара међу живим бићима, који могу да претварају састојке морске воде у кречњак, креду, корал и седеф.

Пужеви и шкољке спадају међу најстарије становнике земљине кугле. Они су оставили за собом непрегледне масе љуштура, стварaних у току многих хиљада година. Те љуштуре су знатно промениле облик земље. Створиле су брда и планине, узидане су у темеље континената и дале су облик морском дну. Најновији геолошки налази показују да су пужеви и шкољке били најраспрострањенији у доба триаса и јуре.

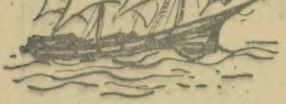
Ма колико да им је дуга прошлост, основни облици ових љуштура нису се до данас променили. Неке од њих личе на посуђе — тањире, крчаге и чиније. Друге као да су изишле из неке подводне ризнице и личе на лепезе, игле, митре и круне. Треће потсећају на играчке и оружје — на чигре и буздоване. Има их које личе на музичке инструменте, као да припадају неком чудесном морском оркестру. Неке потсећају на воће — урме, маслине, јагоде и крушке — и на мноштво других ствари.

Поред облика, задивљују и боје којима су ти мали грађевинари украсили своје кућице. Тајна је за човека како ове животиње које живе у потпуној тами стварају кућице тако дивних боја. Те боје не заостају за бојама најлепшег цвећа, а имају сјај драгог камења. За људско око оне ће остати увек привлачне и пуне дражи. Ниједан лончар на свету не превлачи своје судове тако фином глазуром као што то чине пужеви са морског дна, и нема порцелана с тако лепим седефастим сјајем какав имају унутрашњи зидови шкољке.

Откуд шкољкама и пужевима способност да стварају тако лепе грађевине, савршених облика и дивних боја? Као да су те хладне, ружне и безобличне животиње пренеле на своје кућице слику својих снова, како је рекао неки песник. Нису ли оне покушале да дају својим делима ону лепоту које је њих природа лишила?

Према облику ових кућица, дали су људи шкољкама и пужевима имена, која су често живописна: етиопска круна, кинеска рачунаљка, шпански јахач, Нојев ковчег, вавилонска кула итд. А служио се човек овим љуштурама у најразличитије сврхе. Биле су му накит, украс, посуђе, алат, амајлија и ко зна шта све друго. Оне су изазивале и интересовање уметника. Тако је немачки сликар из 18 века Регенфус дао збирку акварелисаних бакрореза тих кућица из свих светских мора. Она је и данас најлепша збирка те врсте на свету.

Јунаци са „Албатроса“

РОМАН ОД Е. КОРМА

7)

Било ми је пријатно што видим на лађи старог познаника. Међу матрозима, туђим и непознатим, ја сам имао пријатеља, а то је много значило за мене.

У кухињи ме сусрело црно страшило, какво у животу никад нисам видео. Кувар је био црнац, али мора бити с најдебљим уснама, најцрњом и најсјајнијом кожом на свету. О ушима висиле су му велике сребрне минђуше. Црнац, кад ме угледа, рашири лице у осмех.

— О, мали маса Дим! — повика он рђавим енглеским. — Ја слушао о теби, Диме. Ти наше момче... То добро. Уђи, маса Дим, уђи! Добро дошао!

Његов ме радостан сусрет охрабрио. Црнац је био неки добродушан човек.

— Мене зову Кап, причао је он, мешајући по лонцу, — само ме матрози зову Снешко. Личим ли заиста на Снешка?

Он се зацену од веселог смеха. И ја сам се насмејао, па, причекавши док смех прође и Капа, упитах да ли и за мене има посла.

То је, како изгледа, изненадило црнца.

— Посла? — Он је завртео главом. — Овде нема посла за Дима. Стари Кап сам ради у кухињи. Зашто Дим да чисти кромпир и пере посуђе? Нека Дим само официре служа...

Мора бити да му је мој положај изгледао нарочит и Црнац није хтео да навали рад на синовца капетана Дилова. Дабоме да сам се ја противио томе и почео сам радити у кухињи. Снешко се кикотао гледајући ме. Он је уображавао, ваљда, да се ја играм.

Убрзо су ме позвали у капетанску кабину. Наређено је да се донесе боца вина и ја сам, примивши је од Капа, потрчао кроз комору. Дотле сам прао посуђе и испрљао своје ново одело. Са засуканим рукавима, црвен и ознојен, с великим масним мрљама на оделу, ступио сам у капетанову кабину. У њој су за столом седели Болтерс, стриц и Кирби.

Угледавши ме, стари се пријатељи згледаше. Опазио сам да им се мој изглед допао и ја сам се зарадовао у души.

— Диме, — рече Болтерс, прихватајући боцу — ти ћеш нас служити. Само пази, никоме не говори о ономе што овде чујеш. На тебе се можемо ослонити, зар не?

— О, сер... — плануо сам ја.

— Да, на њега се можемо ослонити! — казао је стриц. — Осим тога, Диме, ти треба да си нам што ближе.

Капетан Болтерс потврди главом.

— Да, ближе. Теби неће бити пријатно друштво црнца и матроза. Уосталом, на лађи је и твој пријатељ.

— Да, капетане, — осмехнух се ја, — Мартин.

— Биће ти на руци. Донеси још једну боцу, Диме.

Кад сам се вратио са боцом, пријатељи су били заузети разговором.

— Све је то добро, капетане! — шиштао је крманош. — На наше се момке можемо ослонити. Од оног дана кад смо изгубили лађу и на њој сав капитал, момчад је пошла путем часних морнара. Њима се допада трговина и добитак дела од господара. Само, капетане, ја за њих не јамчим ако нањуше благо. Злато има ђаволска својства, а поштење бившег гусара није чврсто. Блесак злата развејаће га као баштованска лопата гомилицу ђубрета. Ја сам приметио да у Дирку одавно нешто сазрева. Једнооком изгледа мршав наш занат, а он није једанпут пловио под црном заставом.

— Бићемо обазривији, — рече Болтерс, слежући раменима. — Ја нисам узалуд расподредио оружје и муницију око своје кабине. Само да свршимо срећно пловидбу, па ћемо после видети. Осим тога, ја могу увек рачунати на половину посаде.

— На кога то? — упита стриц.

— На Бена, Ивенса, Холма и, најзад, на Мартина. Па и Дим је наш, иако није узиман у рачун. Пријатељи, ми без потребе о томе расправљамо. Надмоћност ће увек бити на нашој страни зато што имамо оружје.

Изишавши из кабине, ја сам се замислио. Зар нам прети нека опасност од посаде? Решио сам да прислушкујем и пазим на све што се на лађи дешава. Као момчету, то ми је било и лако и згодно.

Посматрајући лица матроза, нисам нашао ништа сумњиво. Део посаде састојао се од старих, прекаљених, ожиљцима избразданих морнара. То су били ти некадањи гусари. Али, кад не бих знао њихову прошлост, никад не бих то или слично помислио. Сви су изгледали стари, прекаљени морски вуци, врло сталожени и добродушни. Само је једноoки боцман остављао непријатан утисак, и то због једне празне очне дупље. Она је давала његовом лицу страшан, готово зверски израз.

Дирк се према мени понашао до крајности благонаклоно. Први пут када ме је видео пријатељски ме је потапшао по рамену и питао за здравље.

— Ми ћемо бити пријатељи, Диме, — казао је он на крају. — Ја нисам строг старешина, а усто волим момчад као што си ти. Кад год погледам тебе, сетим се да сам ја некад чистио кромпире на „Форварду“. Ех, лепо је то било време... славно временце!

Ја нисам могао сакрити одвратност гледајући празну очну дупљу Диркову и он је то приметио.

— Да, Диме, ја немам једног ока. За то су криви Французи. Само, ја се за то много не секирам. Доста је и једно. Кад сиђем на обалу да се проведем, онда јаму камичком попуним. Ја сам, брате, купио тај камичак у Хамбургу; начињен је као право око... То је добро за град, а на палуби ми смета... Види се, Диме да си диван дечко и ја ћу се с тобом брзо спријатељити.

Он ме опет пљесну по рамену и насмеја се. Али, ја нисам могао сакрити осећај неке нелагодности и одговорих му прилично хладно на ово његово прво испољавање пријатељства.

IV

Из Риге смо отпловили у четвртак, 18 октобра. Време није било подесно за пловидбу по затвореним морима и наша је лађа очајно летела по Балтичком и Северном Мору. Излазећи из Ла Манша, умало нисмо претрпели бродолом. Само су искуство капетана Болтерса и заједнички рад матроза, прекаљених бурама, спасли лађу од пропасти. Треба признати да ипак није све прошло без штете. Лађа је изгубила предње једро и неколико мањих. Но, то је био ситан губитак. Заменивши изгубљено једро новим, ми се нисмо задржавали све до острва Мадере. Ту смо се снабдели водом и оправљали лађу дан-два, те је била као нова.

Уопште, прелаз преко океана протекао је срећно. За мене је он претстављао право уживање, и поред свега рада који сам имао као момче на лађи.

Најзад, после тромесечног путовања, стигли смо у Валпараизо, пристаниште у Чилеу.

Предвече уочи тога дана стајао сам на палуби и посматрао обалу Јужне Америке, која је била окићена венцем стена и планина докле је око могло да сагледа. У плавој измаглици провиривали су преломи неприступачне обале. Осенчене стене у даљини нежно су се руменеле под зрацима сунца, а над њима се ширило бујно растиње. Ја сам био занесен овом лепотом, размишљајући какви нас све догађаји очекују на суву, кад се наједном, сасвим близу мене, зачу глас једнооког Дирка:

— Дакле, ти, Бене, мислиш да је Гро заузет само продајом кудеље и да он у Валпаризу нема других послова?

Ја сам се окренуо. Недалеко одатле седели су боцман и Бен, стари матроз, прозван Свилени. Обојица су пушили луле и нису ме приметили иза гомиле конопаца.

— Ја тако мислим, Дирк, — одврати му Бен, гласно пљунувши. — Уосталом, мене и не занима Болтерсов посао. Нека ми Гро да мој део; шта ме се тиче остало.

— Збиља! Ти, Бене, никад ниси ни био промућуран. Кажи ми, молим те, зашто је на нашој лађи капетан Дилов, а?

(Наставиће се)

Брашњеница: ПОГАЧА И ПЕЧЕНИ ПЕТАО

Жеља за школовањем није била ретка у нашој прошлости, иако су прилике биле често веома тешке. Кад прелистамо књиге и записе из тих минулих времена, видећемо како се она тешко испуњавала, а многима је била и остала само пусти сан. Они који су некако успевали да пођу у школу борили су се с хиљадама тешкоћа о којима данашњи ђаци и не сањају. Овде ћемо изнети како је једна чудна околност одлучила да пође у школу Живојин Мишић, доцније војвода српске војске.

Живојин Мишић, рођен је у селу Струганику, у Колубарском срезу старог Ваљевског округа, 7 јануара 1855 године. Основну школу завршио је у свом селу у дванаестој години, а кад је дошло време за упис у гимназију, обратио се оцу да и њега упише. Али, жеља му се није испунила; отац га је одбио и рекао му да он треба да остане у селу да чува стоку. Живојин се није помирио с тим, иако се морао покорити очевој наредби. Истога дана он је онако тужан сео пред кућу на један пањ крај дрвљаника и размишљао како да се поново обрати оцу. Седећи тако, посматрао је дете једног свог стрица које је тек било проходало. Дете је, крећући се кроз двориште, успевало да направи по два-три корака, па би онда пало и увек при паду чуо се његов глас: „Мама, мама“. Тако је оно, падајући и устајући, и дозивајући мајку, прешло цело

двориште и дошло до кућног прага, где га је мајка најзад спазила и унела у кућу. „Зашто се и ја не бих обратио мајци, да она замоли оца?“ помислио је Живојин, па је то и учинио. Чим је мајци казао шта је са оцем разговарао, она је отишла код мужа и почела да га наговара. После дужег опирања, старац је попустио и рекао:

— Па добро, нека иде, али ја га не могу издржавати. Даћу му за пут једног печеног петла и погачу, па шта му судбина додели.

Млади Живојин радосно је на то пристао, па кад су му сутрадан дали печена петла и погачу и пар чиста рубља, он је, испраћен од свих укућана, кренуо пешке на пут у Крагујевац. Ту се настанио код неких рођака, али их је за ту услугу слушао по кући и по граду. Тако је почело његово школовање у гимназији, после чега је ступио у војну академију, где се истицао својом способношћу. У рату 1876 године учествовао је као командант Колубарског батаљона, у Балканском рату био је помоћник начелника Врховне команде, у рату 1914 до 1918 био је помоћник начелника штаба Врховне команде и једно време командант Прве армије, на коју се дужност поново вратио у току рата, пошто је пре тога био на боловању, а затим је постављен за начелника штаба Врховне команде. За војводу је проглашен 4 децембра 1914 године. Написао је много расправа из области ратне вештине, издао је и штампао дело „Стратегију“, а са немачког је превео „Тактику“ од Балка.

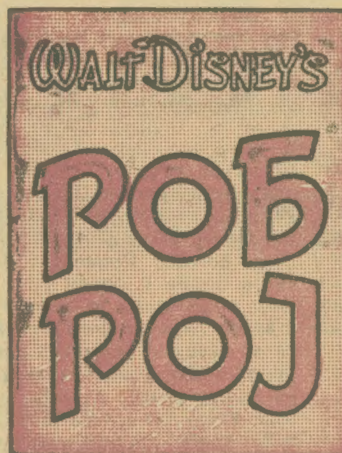
Музичари — тешки физички радници

После дугих и свестраних испитивања, двојица италијанских физичара утврдили су да се, под извесним околностима, рад музичара може сматрати као тежак физички посао. Они су посматрали неколико диригената Миланске скале и код свих је извођење једне Вагнерове опере, које је трајало четири часа, дало изненађујуће резултате. Нарочита филмска камера показала је да диригент учини палицом око 20.000 прилично темпераментних покрета. То је гимнастика која би у току четири часа добро заморила и најиздржљивијег атлетичара. Проверавањем рада срца, крвног притиска и другим физичким мерењима пре и после дириговања, утврђено је да је сваки од диригената за то време обавио посао раван ономе који у току једног дана изврши рудар или дрвосеча.

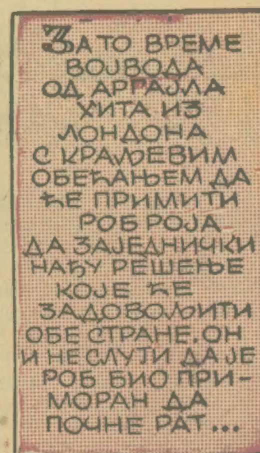
И пијанисте је испитивање приказало као праве правцате атлете. Познато је да су жице у клавирима врло јаке. За најјаче од њих могли бисмо обесити пет слонова средње величине, јер су оне у стању да одрже на себи 17.000 килограма а да се не прекину. Да би из њих притиском прста изазвао звук, пијаниста мора да уложи знатну снагу. Већ и за једва чујни пијанисимо потребан је ударац јачине четири килограма. Извођење једне Шопенове етиде показало је да је пијаниста притом утрошио снагу од 3.000 килограма. Служећи се практичним примерима, то значи да би пијаниста снагом утрошеном у току трочасовног свирања, која износи 120.000 килограм-метара, могао 50 нилских коња да подигне на висину од једног метра, или да свој концертни клавир баци 800 метара увис.

Машина за сортирање

Недавно је у Лондону приређена изложба прехранбених артикала на којој је приказан и један електронски сепаратор који може да сортира предмете према њиховој боји. Да би публици показали како ради овај апарат, конструктори су помешали велик број рђавих зрна пасуља, црне и жуте боје, са обичним белим зрнима, тако да су посетиоци могли да виде како апарат избацује из белог пасуља зрна која су обојена. Главни део ове машине састоји се из једне фотоелектричне ћелије која „види“, и затим из једне друге направе за сортирање која издваја предмете различите боје. Ове машине за сортирање грашка, кафе, пасуља и томе слично у стању су да очисте по 50 килограма зрна за један сат. Њихова брзина зависи од величине и облика предмета. Машина сортира производе почев од преполовљених зрна грашка до очишћених ораха и бадема.

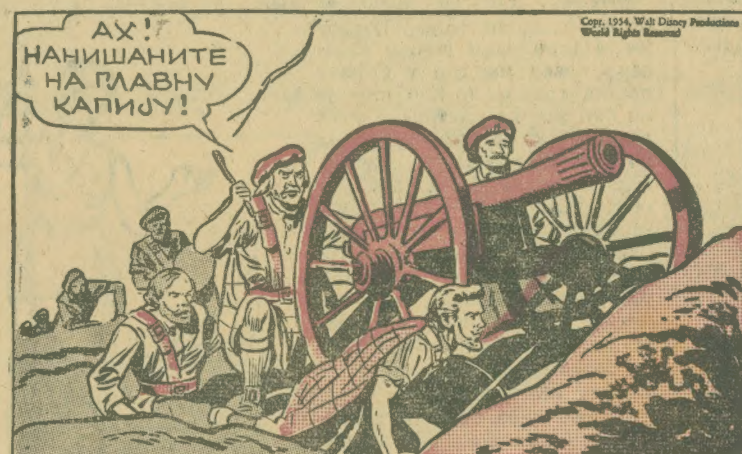

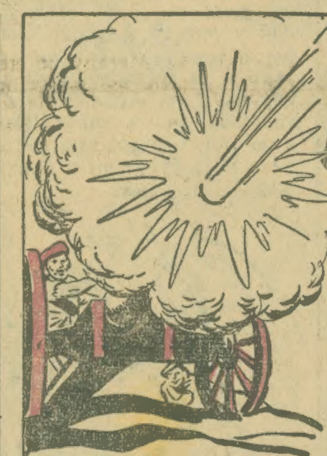

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Штампарска слова

1) Прохладни пада мрак
2) Прохладни пада мрак
3) Prohladni pada mrak
4) Прохладни пада мрак
5) Прохладни пада мрак

Сви читаоци новина видели су да се вести које се у њима објављују штампају словима разне величине: ситнијим и крупнијим. То се чини из разних узрока. Већим словима обично се штампају важније вести, а ситним оне које су мање важне. Али, има случајева кад се и важне вести штампају ситним словима: да би могле стати у лист, затим да би лист био технички лепши итд.

На табели коју смо ставили у почетку отштампана је, словима разне величине, реченица: Прохладни пада мрак. Називи тих слова су: 1) нонпареј; 2) петит; 3) боргис; 4) гармонд; 5) циперо.

Осим ових, има и других типова слова, мањих и већих, и свака врста има свој назив. Тако, нонпареј нису најситнија слова. Има и мањих од њега и она се, редом од најситнијег до нонпареја, називају овако: брилијант, дијамант, перл. Од цицера су, по реду, већа ова слова: митл, терција, текст, дупли цицеро, дупли митл, дупли терција, канон, велики канон и мисал.

Данас се лију слова у одређеним величинама и свака штампарија поручује у словоливници она слова која су јој потребна. У првим данима развитка штампарства није било тако; свака штампарија лила је слова сама за себе. Имена слова која смо вам побројали страног су порекла, а тако су названа по имену словоливца, по називу књиге која је тим словима штампана, по месту и реду величине слова итд.

Слова: брилијант, дијамант и перл добила су та имена због тога што их је тешко израдити, јер су исувише ситна. Брилијант је пореклом из Америке, дијамант је први пут израђен у Амстердаму, а перл у Седану. Нонпареј је добио име по француској речи која значи неупоредив. То име дао му је Јохан Фробен, штампар из Базела, који је живео у 15 веку. Мињон, или колонел (који се налази између нонпареја и петита) значи мљеник, а петит је француска реч и значи мали. Ова слова су све до почетка 18 века углавном била најситнија, па су зато тако и названа. Боргис је добио име по француској вароши Бурж. То је потекло отуда што је у том граду живео штампар Жофроа Тири, који је штампао књиге словима те величине. Гармонд (зове се и корпус) добио је име по резбару Клоду Гармону (1500—1561). Цицеро је добио име по томе што су тим словима штампана дела чувеног римског говорника Цицерона у Мајнцу 1466 године. Слова која носе име митл названа су тако пошто су се некад налазила тачно у средини реда познатих слова, а њих је тада било седам: три врсте слова напред, три позади, а она средња названа су митл. Слова терција добила су ово име јер су била трећа у реду по величини одозго. Текст-слова названа су тако по томе што је словима те величине Гутемберг штампао текст Светог писма. Слова канон добила су ово име јер су њима штампане црквене књиге — канони.

Шта је дитирамб?

Дитирамб је песма у славу живота и животне среће и радости, па је то потребно искористити, јер је то награда за све оне патње које човека сналазе у његовом веку.

Дитирамби су обично бурни, пуни полета и необузданости. У њима се опева љубав, весеље и све друго што човека чини срећним и задовољним. У њима се не велича разуздан живот. Поред све бујности и лакоће, дитирамб је ипак песма размишљања. Став песника ове врсте супротан је ставу песимиста, који имају као основни покрет светски бол.

Оваквом песмом слављен је бог Бахус (Дионизије), по легенди син грчког бога Зевса и трачке богиње Семеле. Прича се да је песма добила то име по пећини Дитири у којој је Бахус одрастао.

У певању оваквих песама нарочито се истакао грчки песник Анакреон (560—478 пре наше ере), по коме се изданци дитирамба називају још и Анакреонове песме или анакреотике. Пример дитирамба, једним делом, је и „Ђачки растанак“ од Бранка Радичевића.

ЈЕЛОВНИЦИ у земљама око Екватора

Обично се мисли да у земљама око екватора, где је природа богата и дарежљива, људи поглавито живе од сировог воћа и плодова, да њихови „ручкови" висе на дрвећу и да је довољно пружити руку и узбрати их. Уствари, баш у тим земљама, где зачина и плодова има у изобиљу, „јеловници" су не само богати, већ и разноврсни. А како домаћицама у Африци или Полинезији не стоје на располагању трговине у којима би могле да купе брашно, уље и остале потребе, већ за све морају саме да се постарају, припремање обеда много је теже и дуже траје но у културним земљама.

Да би жена из Западне Африке могла да умеси хлеб — „кенки", како га тамо називају — она најпре мора зрневље пшенице да потопи у воду, да би, кад оно одмекне, могла с њега даољušти опну. Тако ољуштена зрна она мрви између два камена, а затим туца у каменој или дрвеној ступи, све док не добије најситније бело брашно. Хлеб умешен од тог брашна завије се прво у лишће банане, па се тек онда пече. Афрички истраживач Ричард Бертон тврди да је тај хлеб неупоредиво укуснији од хлеба белих досељеника који живе на западној афричкој обали.

Урођеници Западне Африке необично воле колаче, који су за европски укус прилично „тешки" због обиља палмовог уља. Али, зато се њихова јела од рибе могу слободно појавити у сваком европском ресторану. Очишћена риба напуни се изгњеченим зеленим бибером, а затим се пржи на палмовом уљу. „Палаварсос" је такође веома укусан. Њега справљају од ситно исецканог поврћа, рибљег или птичјег меса, парадајза, плавог патлиџана, бабњи и бибера. Но, Европљанима се од свих јела која се налазе на „јеловнику" становника Западне Африке највише свиђа „кики". То је такође нека врста соса од ситно исецканог живинског меса, коме се додају разни зачини. У „кики" се не ставља бибер, а ипак, кад га човек једе, осећа мирис и укус бибера. То долази отуда што се „кики" служи у малим чинијама од црне порозне иловаче у којима је изгњечени зелени бибер држан дуго,

тако да су зидови суда упили у себе не само мирис, већ и укус бибера.

Ако неким случајем стигнете у Нигерију и будете позвани на ручак код неког домороца, можете бити готово сигурни да ће домаћица изнети на трпезу „фуфу", њихово национално јело. „Фуфу" се справља од слатког кромпира (плод једне врсте пузавица), који се најпре исецка, и осуши на сунцу, а затим изгњечи и кува. Од куваног кромпира прави се затим нека врста кнедли. Уз те кнедле обавезно долази сос од сецканог рибљег и живинског меса зачињен капром, а понекад и сувим лишћем дрвета баобаб, које сосу даје зелену боју. Кнедле и сос служе се у посебним судовима од тикава и једу се прстима, и то на тај начин што се сос вешто захвати кнедлом, па се цео залогај брзо убаци у уста.

Камене лађе фараона Хеопса

Испод једног пута недалеко од Велике пирамиде у Гизеху, коју је саградио фараон Хеопс, откривена је недавно камена лађа на којој је, по египатском веровању, душа великог фараона требало да отпутује на вечни починак. Корито лађе исклесано је из једног јединог комада чврсте стене, док постоље и бочни зидови, који држе лађу у усправном положају, чине блокови кречњака тешки по петнаест тона.

Ово откриће од двоструког је значаја за науку. Наиме, археолози верују да ће проучавањем ове камене лађе моћи да утврде како су изгледали и како су грађени бродови који су некад давно пловили Нилом. Јер, слично томе, модели кућа које су Египћани подизали у близини гробница и које су имале да послуже као „привремени станови" за душе преминулих, омогућили су проучавање развоја старе египатске архитектуре. Упоређујући моделе тих кућа из најстаријих времена египатске историје са онима из каснијих периода, могла се тачно оцртати линија развоја од примитивних грађевина сличних шатору, па све до двоспратних зграда с крововима у виду купола у којима је било чак и вентилатора.

Поред тога, ово ново откриће употпуњује данашње знање о египатској митологији и веровањима. Научници се надају да ће негде у близини овог налазишта пронаћи још једну камену лађу. Ову своју претпоставку они заснивају на египатском веровању да је сваки преминули човек имао право на место у двема лађама бога Ра: у лађи која плови дању и која симболично претставља Сунце и његову дневну путању, и у ноћној лађи која претставља пут Сунца „испод земље". ☆

АРАХНЕ

Има много дивних легенди о постанку појединих животиња, а нарочито оних које својим животом и необично смишљеним радом привлаче пажњу не само научника, него и обичног човека.

Такав је случај с мравима, пчелама, пауцима, дабровима итд. Ево једне старе легенде о постанку паука.

У давно доба, у лидиском граду Колофону живео је радник Идмон, који је био надалеко чувен мајстор у бојењу платна гримизом. Као што је он био велики уметник у свом занату, тако је била без такмаца као ткаља платна његова лепа и вредна кћи Арахне. Легенда вели да су нимфе с брега Тмолеса и златоносне реке Пактолуса у Лидији долазиле да се чуде и диве чаробним творевинама Арахне, које по лепоти нимало нису заостајале за онима богиње Паладе.

Палада је осетила да јој је Арахне велики такмац, који јој може лако скинути с главе заслужено стечени ловоров венац. Због тога се она једнога дана претвори у бабу и оде у посету Арахни. Она јој посаветова да не ради тако лепо и да се не такмичи с богињом. Али, Арахне није послушала бабин савет. Палада није могла издржати, него јој рече ко је уствари и прихвати њено изазивање.

После тога дале су се обе на посао. Дани су пролазили, а славне ткаље су радиле и у свој посао уносиле све оно што је њихова бујна машта могла да створи. Најзад су дела била готова. Палада је у своју рукотворину унела разне сцене из живота олимписких богова. Приказала је и своју борбу с богом Посејдоном, а нарочито је лепо претставила главног бога Зевса са свим знацима његовог достојанства. Око слике изаткала је маслинов венац. Арахне је узела другу тему. Она је у свом делу дочарала љубавну срећу бога Зевса и његове доживљаје на земљи, где се он појављује у разним облицима: као бик, орао, сатир, ватра, змија и зачарава лепе девојке. Оквир њене слике био је израђен у облику венца од разног цвећа повезаног бршљаном.

Кад су нимфе виделе творевину Арахне, оне нису могле да се надиве и рекле су јој да је њено дело тако заносно да ће то признати и сама њена ривалка и да га не само неће кудити, него ће га са уживањем посматрати.

Али, нимфе су се превариле. Палада је осетила лепоту Арахниног рада, а с тим и страховиту љубомору. Осим тога, она је у њему видела и породичну увреду, јер је сматрала

да је Арахне хтела да исмеје њеног оца Зевса. Била је јако узрујана, те је у једном тренутку беса тргла чунак с разбоја и њиме ударила Арахну по глави. То је девојку јако заболело и због тога се обесила. Међутим, свемоћној Палади ни то није било довољно, него је пошкропила Арахну неким чаробним соком и претворила је у паука. Затим ју је проклела: да сви њени потомци буду пауци као што је и она, да вечно плету мреже, да се скривају у рупама и да такви буду све док једнога дана не ишчезну са земље.

Ова прича, коју помиње Овидије у својим „Метаморфозама" и Вергилије у „Георгикама", само је једна варијанта мита о Зори-ткаљи, која се често помиње у индиским легендама. Уствари, та прича сликовито приказује такмичење у текстилној радиности између грчких и азиских градова, јер су у Азији постојале надалеко чувене радионице платна. Лидија, у којој је по легенди живела Арахне, била је стара држава у Малој Азији, коју су покорили Персијанци.

Од чега се добија пурпур?

Пурпур је најфинија љубичастоцрвена боја. Феничани су били први који су је справљали од безбојног сока такозваног „пурпурног пужа", који се тек на светлости обоји. Данас се израђује синтетички, али се мало употребљава, јер није постојан. Тканине обојене природним пурпуром (гримизом) веома су скупоцене. Помињу се и у нашим народним песмама: „Скерлет (гримиз) чоја пуче на колену!". Реч пурпур у фигуративном смислу означава: раскош сјај, лепоту, нешто скупоцено и веома драгоцено, и томе слично.

Још живи ОЈЛЕНШПИГЕЛ

Тил Ојленшпигел, вечити шаљивчина који је са осмехом на уснама и у очима прокрстарио Немачку остављајући иза себе дах веселости и домишљанства, умро је још 1350 године. На гробљу у Мелну и сад стоји његов надгробни споменик. Невешта рука каменоресца урезала је у камену лик човека чије је име постало симбол духа и ведрине. Капа украшена перјем, појас с кесом и капут-долама на чијој доњој ивици висе кићанке. Чини нам се: сад ће да искочи из камена да на рачун посматрача начини какву шалу.

Тил Ојленшпигел лежи испод тог камена више од шест столећа. Па ипак, он живи и даље. Живи у причама о његовим досеткама и шалама, живи у људима који воле шалу и који умеју да кроз њу покажу како су понеке наше навике и схватања истовремено и смешни и жалосни. Ојленшпигела има свуда, на свим континентима и у свим земљама.

☆

За време Другог светског рата био је мобилисан и упућен у логор за обуку амерички сликар и књижевник Хју Трој. Додељен на рад у једну канцеларију, Трој се одмах нашао усред рата. Али, то није био прави рат, због кога је био и позван у војску, већ „папирни рат", како га је он назвао. Извештаји, извештаји и опет извештаји о свим могућним и немогућним ситницама које нису имале никакве везе с ратом који се водио. Свакога дана слате су у Вашингтон хрпе разних извештаја.

Једнога дана, кад је Троју писање извештаја већ дојадило, нацртао је један формулар и дао да се умножи. Формулар се односио на број мува које су се у току двадесет и четири часа ухватиле на дванаест мухоловки обешених у трпезарији. На формулару се налазила и скица трпезарије — веома прецизно израђена — на којој су била означена места појединих мухоловки и њихов положај у односу на столове, врата, светиљке и прозоре. Свака од њих имала је свој знак. Први Тројов извештај показивао је да се на лепку X_5 за протекла 24 часа ухватило и остало залепљено 49 мува. Лепак $У_2$ показао се још „враднији" — 63 муве. Заједно са осталима, послао је Трој и тај извештај у Вашингтон. А затим је свакog дана слао нове извештаје с бројем мува ухваћених на X_5, X_4, Y_1...

Није прошло ни десет дана од првог извештаја, кад су Троја зауставила два официра запослена на сличној дужности, само у другим одељењима, и запитали га да ли је и он добио опомену из Вашингтона што не шаље некакве извештаје о мувама.

— Не! А о каквим се извештајима ради? — запитао их је безазлено.

— Ето, — одговорили су му. — Реч је о некаквим дневним извештајима о мухоловкама у трпезарији и о броју мува које су се на њих ухватиле. Данас смо добили службени акт у коме нас питају зашто и ми не шаљемо те извештаје.

— Па ја те извештаје шаљем редовно, сваког дана, — рече им на то Трој.

Они су се правдали да им нико ни речи није рекао да такве извештаје треба слати. На то им је Трој дао једну копију свог формулара и „објаснио" им како га треба испунити.

Од тога дана свака пошиљка упућена у Вашингтон садржавала је извештај о броју мртвих мува. Слање дневног

„извештаја о мувама" постало је у то време правило у америчкој војсци. Ово је, вероватно, превазишло сва очекивања чак и самог шаљивџије Троја-Ојленшпигела.

☆

Почивши претседник Сједињених Америчких Држава Франклин Рузвелт тврдио је увек да на великим свечаним пријемима, кад се позвани љубазно смеше један на другог и приликом упознавања и руковања изговарају своја имена и уобичајено: „част ми је", и „драго ми је", уствари нико никога не слуша и уопште не обраћа пажњу на оно што му се говори или што сам говори. Да би доказао то своје тврђење, одлучио је да на једном великом пријему који је приредио у Белој кући изврши неколико проба. Званица је било много и Рузвелт је, као домаћин, морао безброј пута да се рукује. Пружајући руку сваком од њих, Рузвелт је, уз свој познати срдачни осмех, уместо речи поздрава изговарао: „Јутрос сам убио своју бабу". Стотине људи поздравило се с претседником и ниједан од њих уопште није ни слушао ни чуо шта је Рузвелт говорио. Ипак, међу стотинама људи нашао се један у коме је, изгледа, било ојленшпигелског духа као и у претседнику. Чувши Рузвелтове речи, он је, такође уз осмех, одговорио: „Она је сигурно то и заслужила". ☆

ПРИЧА О МАЧКУ МИТИ КОЈИ СЕ ОДМЕТНУО У ХАЈДУКЕ ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

Књиге за време Првог устанка

У почетку Првог устанка, казује један савременик, у устаничкој војсци писмени људи били су сасвим ретки. Вештина да неко напише писмо била је често узалудна, јер је исто тако било тешко наћи и човека који би умео да га прочита. Писмени људи, или како се тада говорило — „књижевни“, много су тражени. Млади Вук био је испрва писар код хајдучког харамбаше Ђорђа Ћурчије, а потом код војводе Јакова Ненадовића. Јанићије Ђурић постао је Карађорђев писар и секретар одмах у почетку устанка и остао до краја. Петар Николајевић-Молер доцније прослављени војвода, био је тако вешт у састављању писама да је за њега постојала изрека како нико још не уме да га „натпише“. Прота Матија Ненадовић не само што је био писмен, него је био и „начитан“. Између осталог, он је знао и за Колумба како се навезао на море да би открио Америку, а познавао је и старе законе, према којима је саставио, још у почетку устанка, први законик устаничке Србије.

И још је било људи којима је била позната вештина читања и писања, а било их је и таквих који су умели само да читају и да тек којекако напишу своје име. Павле Поповић из Вранића, војвода посавски, био је један од таквих. Он је уза се увек носио неки подебљи рукописни зборник, у коме је било свега и свачега, и читао га за време одмора својим војницима.

Све до ослобођења Београда, ујесен 1806, књиге у устаничкој Србији биле су врло ретке, нарочито штампане. Рукописне, србуљске, чувале су се по манастирима и попови су имали понеку, а могле су се наћи и у домаћинским кућама. Те су књиге делиле судбину српског народа и записи на њима говоре како је та судбина била тешка. Неке су лутале са својим власницима све до Коморана и Острогона и поново се враћале у своју стару отаџбину.

Ослобођени Београд постао је не само управни и политички центар устаничке Србије, већ се ту почело да ствара и културно жариште, нарочито после оснивања Велике школе, 1808 године. У Србију су дошли да устаницима помогну својим саветом и искуством многи школовани и културни људи из Војводине. Они су били нарочито потребни у Правитељствујушчем совјету, у коме су водили све административне послове и извршили његову организацију. А када је у Србију коначно прешао и Доситеј Обрадовић, онда се с правом могло рећи да је устаничка Србија предодређена да постане културни центар свих Срба.

Међу првима прешао је међу устанике у Србију Стефан Живковић, родом из Черевића у Срему. Њега је 1806 довео из Беча Прота Матија Ненадовић. Живковић је у Бечу студирао медицину. „Позовем га да дође са мном у Србију“, пише Прота у својим мемоарима. „Он каже: имам само, вели, јоште пола године да учим и да свршим науке и диплому добијем па ћу прећи. Ја му кажем: прођи се, брате, врага и дипломе и више учења; нама је нужда и невоља за учене људе, и то што си научио нама ће засад бити доста, а дипломе, може бити, да ћеш са сабљом у руци добити. Тако је код нас. И он послуша и пређе“.

Живковић је најпре вршио дужност секретара Совјета, а с Протом је био у сталној вези и преписци. Из једног писма види се да је Прота молио Живковића да му пошаље какву књигу за читање. Овај му одговара: „Послао бих вам коју књижицу на читање кад ме тако молите, али засада српских немам. Француских и немачких имам, али знам да вам нису потребне“. Уз то му напомиње како се у Београду врши претплата за „Природну историју“ Јоакима Вујића, „бившег у Тријесту учитеља“, коју он намерава издати „на простом нашем језику, у три части, с неколико хиљада фигура претстављених животиња“. Познато је да је и Петар Николајевић Молер волео да чита и да је имао књига. Он је с Доситејем стајао у срдачним везама. Имао је Доситејеве књиге, а сам стари књижевник, у знак пријатељства, даровао му је своју „Етику“.

После ослобођења, у Београду су радиле две основне школе, Велика школа, па потом и богословија. Тако је Београд постао „најписменије место“ у целој Србији и потражња за књигом била је све већа. Тада се већ у Београду може наћи приличан број књига. Ту су, пре свега, Доситејева дела, а вероватно је да је он и своју велику библиотеку, која је после његове смрти нажалост пропала, давао на послугу. Рајићев „Цветник“, збирка моралних причица, служи као уџбеник у београдским основним школама. На „Численицу“ (рачуницу) Јована Дошеновића претплатио се велик број ђака Велике школе, а и много београдских грађана. У Београду се читала и Дошеновићева збирка песама, као и Вујићев превод „Млађега Робинсона“. Била су позната дела Вићентија Ракића, који је једно време био и наставник у београдској богословији. Нарочито се радо читала Песма о устанку на дахије, коју је написао и штампао земунски књиговезац и књижар Гаврило Ковачевић. Но свакако да је било и других књига које су читане у Београду. Зна се да је Гаврило Ковачевић слао у Београд књиге. Доситеј је стално пратио савремену српску књижевност и добијао књиге. А било је и других који су набављали српске књиге штампане у Аустрији. У Београду се понегде могло наћи књига и на страним језицима. Тако је млади Вук кад је дошао у Београд нашао код неког трговца Јована Лутора читаву гомилу немачких књига. Једну од њих узео је Иван Југовић (била је то историја света), превео је и по њој држао предавања на Великој школи. Вук је исто тако нашао, кад се вратио у Србију после неуспелог покушаја да се упише у Карловачку гимназију, и Качићев „Разговор угодни народа словинскога“.

Широким устаничким масама књига најчешће није била приступачна, али се много ценила и радо се слушало кад је неко читао. И није било ретко видети овакву слику у тадањем Београду: неко ђаче из основне или са Велике школе седи на клупи, а око њега поседали по земљи или стоје стари људи и пажљиво слушају што „књига говори“. И Стефан Живковић у часовима одмора забављао се читањем у своје време чувеног романа „Телемах“ од француског списатеља Фенелона. Он је тај роман читао у француском оригиналу. Српски ратници, видећи га како пажљиво чита, замоле га да им каже каква је то књига и о чему се у њој говори. Тада је Живковић почео да преводи одломак по одломак и они се ванредно заинтересоваше за доживљаје и судбину Улисовог (Одисејевог) сина Телемаха. То је потстакло Живковића да доцније преведе цео роман на српски и да га штампа. По њему је и добио надимак „Телемак“.

Али, и те књиге које су почеле да продиру у ослобођену Србију, понекипут и недочитане, завршавале су своју судбину на бојиштима, као и толике хиљаде устаничких бораца. У недостатку хартије, која је у то време толико тражена за ратне потребе, у листове књига увијани су фишеци и испаљивани на непријатеља.

Најсавршенија „ФАБРИКА“

Још од памтивека искуство је научило људе да цене крв као носиоца живота, али о њеном саставу нису готово ништа знали. Грчки филозоф Демокрит (5 век пре наше ере), делио је, додуше, животињски свет на „крвне животиње“ и „бескрвне животиње“, што отприлике одговара нашој данашњој подели на бескичмењаке и кичмењаке. О крви се говори још и у египатској и грчкој физиологији, али је крв као орган откривена тек у XVII веку. То откриће учинио је млади холандски природњак Јан Свамердам. То је било 1658 године. Али, Антон Левенхук учинио је откриће од огромног значаја — он је први видео ћелијице људске крви. У овом чланку нећемо говорити уопште о крви, него ћемо изнети само неке занимљивости, које су познате само малом броју људи — стручњацима.

☆

На великим висинама црвена крвна зрнца надокнађују организму недостатак кисеоника. С обзиром на ту њихову веома важну улогу природа се постарала да у телу нађе и једно скровито место за њихово размножавање. То скровито место је срж, која је заштићена чврстом коском као опном. Срж је најсавршенија „фабрика“, какву ни најгенијалнији технички стручњак није у стању ни да замисли, акамоли да конструише. Производна способност коштане сржи заиста задивљује. У животној течности (крви) има 27 до 30 билиона крвних зрнаца. Овај огромни број крвних зрнаца обнови се у току 25 дана, што другим речима значи да коштана срж једног човека произведе један билион крвних зрнаца сваког дана и шаље их у крвоток. Да бисмо о овој гигантској производњи добили приближну слику, нека нам ради упоређења послужи индустрија. Док најмодернија „комплетна“ машина за израду палидрваца избаци за један дан 10 милиона палидрваца, дотле срж за један делић секунде произведе 14 милиона свежих крвних зрнаца.

Нормално је да мушкарац има 5 милиона крвних зрнаца у једном кубном милиметру крви, а жена 4,5 милиона. Али, тај број важи само за становнике оних крајева који леже на висини равној са морском површином. Померимо ли пребивалиште за 560 метара у висину, број крвних зрнаца ће се повећати за 800.000 у једном кубном милиметру крви. И тако ће се, уколико се више пењемо у висину, број крвних зрнаца у тој сразмери умножавати, пошто организам мора количину кисеоника, која на

већим висинама бива све мања, темељно да црпе. У средњој Немачкој број крвних зрнаца износи 5,300.000, у Цириху (надморска висина 411 м) — 5,750.000, у Бренерским Алпима (1450 м) — 6 милиона, у Давосу (1560 м) — 6,300.000, у Ароси (1800 м) — 7 милиона, а у народа који живе на висинама од преко 2000 метара, на јужноамеричким Кордиљерима, број крвних зрнаца достиже и 8 милиона у једном кубном милиметру крви. За исто овако савршено прилагођавање способне су и неке животиње. Алпски миш има 7 милиона, а број крвних зрнаца у ламе, која живи на висоравнима Кордиљера, достиже чак 13,186.000 у једном кубном милиметру крви. С друге стране, пак, смањени утрошак кисеоника може понекад да изазове смањење броја крвних зрнаца. Например, за време зимског сна број крвних зрнаца у алпског миша од 7 милиона смањи се на свега 2 милиона.

Уколико је организам једног створења организованији, утолико су крвна зрнца ситнија и њихов број већи. Сразмера човечјих крвних зрнаца била би оваква: просек 7 до 8 хиљадити део милиметра, дебљина нешто више од један и по хиљадити део милиметра, а површина 128 милионити део квадратног милиметра. Узмемо ли ту површину и њихов огроман број, излази да крв једног човека (отприлике 6 литара) има површину од 3700 квадратних метара. Према томе, ако би се крвна телашца одраслог човека поређала једно поред другог, добили бисмо квадратни простор са странама од 61 метра свака. Крвним зрнцима једног човека могла би се, дакле, прекрити половина фудбалског игралишта. Или, ако бисмо их поређали једно на друго као метални новац, од крвних зрнаца једног човека створио би се стуб висок 40.000 километара. Или, ако бисмо их поређали једно до другог у дужину, начинила би се трака, која би се могла неколико пута омотати око земљине кугле, чији просек износи 12.700 километара.

„Жива“ лутка

Ја сам само једна лутка од папје-машеа и гуме, која ипак има више духа и љупкости него многи људи од крви и меса. Моја најбоља особина је та што се, прилагођавајући се ситуацији, увек обраћам публици баш на начин који њој највише одговара. Тако су бар говорили људи у Минхену, Франкфурту, Улму и у Швајцарској, где сам последњих месеци на сајмовима и у трговинама саветовао посетиоце шта треба да купе. Ја радо ћаскам с публиком, радо причам људима веселе згоде, али сам притом увек свестан свог задатка: да користим онима који су ме, за неколико дана или недеља, ангажовали као шефа рекламе свог предузећа“.

Тим речима је, заваљен у салонску фотељу једног бечког хотела, Оскар, лутка од папјемашеа и гуме, како је сам себе описао, објашњавао искупљеним новинарима „тајну“ свог успеха. Оскар, тај необични шеф рекламе, данас је једна од најновијих и највећих сензација Беча. У црном жакету, с цветом у рупици од капута и с брковима „а ла Фрања Јосиф“, он се својом спољашњошћу готово не разликује од осталих пословних људи аустриског главног града. Сваки његов „покрет“ одаје да је дубоко „свестан“ своје дужности и важности.

Оскар је, то се може мирно рећи, последња реч технике и пословне сналажљивости. Он може да говори на свим језицима и дијалектима, па чак уме и да пева. Како је Оскар

начињен, засад је још тајна. Једино се зна да његовим говором и покретима управљају електрични токови. Али, како сам тврди, он није обична аутоматска лутка.

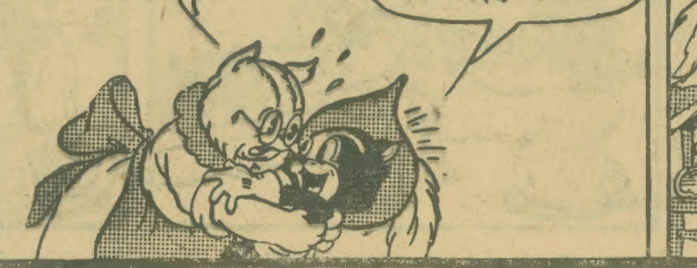
За неколико часова Оскарова спољашњост може сасвим да се измени. Од „човека у најбољим годинама“, какав је сад, он може да постане младић, старац, дете, жена, гротескна фигура, па чак и фантастична личност из какве бајке. Он своју „нарав“ зачас прилагоди сваком од тих обличја.

Кроз десетак дана Оскар више неће бити сам. Добиће другарицу, Оскарину, и заједно с њом „ступиће“ у службу једне од највећих бечких трговина, где ће саветовати посетиоцима шта да изаберу, каква боја и дезен најбоље одговарају њиховом лицу и стасу. При њиховом изласку из радње он ће их љубазно запитати да нису што заборавили да купе.

Но, Оскар није створен само за то да мами муштерије. Његове „способности“ су многоструке. Он ће, изгледа, ускоро стајати на једној од најживљих раскрсница Беча и управљаће саобраћајем.

На крају свог „разговора“ с новинарима, Оскар је изјавио да је за целу 1956 годину ангажован за Холивуд. „Одлазим тамо Зази Габор да би и она једном имала свог Оскара“, завршио је он мало подругљиво, циљајући овим на највишу америчку филмску награду, коју ова глумица још није успела да добије.

ОВЦА
„ДОБРОТВОР" ЧОВЕЧАНСТВА

Ако је коњ човеку пријатељ, онда му је овца доброттвор", рекао је један привредни географ. Веровали или не, Енглези овци треба да захвале за напредак своје земље, а човечанство за многе ствари: што нам не рђају ножеви за бријање, за квалитет тениских ракета, за брже зарашћивање рана после операције, за добар квалитет сувог меса, за руж, кремове и разна козметичка средства, а о одећи да и не говоримо.

Да видимо каква је корист од овце у разним периодима њеног живота.

Док је жива, овца уштеди Енглезима хиљаде и хиљаде фунти стерлинга годишње, које би се издале за кошење траве по парковима, игралиштима за голф и јавним травњацима. Од априла до новембра могу се видети овце како пасу у лондонском Хајд Парку и у већини осталих паркова. Пасу чак и по травњацима у отменом Вест Енду. Тако оне, захваљујући свом чудесном апетиту, бесплатно замењују косце. Ако се узме у обзир колико би стајало кошење само Хајд Парка, чија површина износи 370 јутара, лако ћемо разумети зашто су власти још 1872 године дозволиле да овце пасу по свим лондонским парковима.

Не само у Лондону, него и у осталим местима Британије, овце су преузеле улогу косаца. Градске власти тиме уштеде велике суме новца, и још им власници оваца плаћају за испашу. Тим новцем покрива се добар део градских и државних дажбина, које би иначе порески обвезници морали да сносе.

Овца даје свету годишње 1,900.000 тона вуне, тог артикла који се као црвена нит провлачи кроз историју Британске Империје. Прерађивање вуне било је код Енглеза познато још за време Јулија Цезара. Доцније је оно постало тако важан извор британског богатства да су издавани нарочити закони за заштиту оваца и вуне. Пре готово 900 година, Едуард III наредио је да се за лорда канцелара изради вунена врећа уместо седишта, да би се парламент у сваком тренутку потсећао од чега владар очекује новац потребан за експедицију у Француску. Још и данас је „вулсак" — вунена врећа — званично седиште лорда канцелара у Горњем дому.

Али, тек је 1744 године Роберт Беквел, поседник из Лестера, поставио гајење оваца на научну основу и тиме дао боље месо милионима становника Енглеске и бољу вуну све већем броју предионица. У то време почела се развијати нова енглеска колонија — Аустралија. За њен развој и благостање највише заслуга имају пионирски дух једног човека и — овца.

Године 1794, Џон Мак Артур, који је пратио прву групу енглеских исељеника, добио је наређење да се у Аустралији и сам насели. У ту сврху дато му је 200 јутара земље. Мак Артур је почео да врши опите с гајењем оваца, које су пасле на обронцима око Сиднеја. Он је временом испитао и открио најбогатије аустралиске пашњаке. Данас се на овом континенту гаји преко 200 милиона оваца, које дају четвртину светске производње вуне и претстављају главни извор аустралиских прихода.

Занимљиво је да се, пре но што се приступи преради вуне, мора отстранити маст која се у њој налази. Вековима је та маст била само терет; задавала је посла, а од ње није било никакве користи. Важна промена наступила је крајем прошлог века, кад је један енглески хемичар утврдио да је прерађена овчија маст — ланолин — најсличнија људској масти и да она, ако се размаже по кожи, за неколико минута продре у њу, изазивајући благотворно дејство. На основу тога искуства створена је за неколико година огромна козметичка индустрија која је трошила као главну сировину — маст из овчије вуне.

После Другог светског рата, међу енглеским индустриским радницима знатно је порастао број кожних обољења. После темељног испитивања, констатовано је да ланолин претставља најбољи лек против дерматитиса (запаљења коже) и других кожних болести. Он враћа кожи природне масти које јој одузимају минерална уља, киселине и друге течности с којима радници долазе у додир у индустриској производњи. Сада хиљаде намештеника и радника у фабрикама и радионицама употребљавају пре и после рада рафинирану маст из овчије вуне.

Али, корист коју је некад безначајна овчија маст дала козметици није ништа према значају који она има за металну индустрију. Највеће проклетство „металног века" била је — рђа. Резерве металних производа у милионској вредности могу бити упропашћене за кратко време ако само наиђе влага. Рђа зачас може да уништи читаво слагалиште машина, инструмената, шрафова или брава, нарочито у тропским пределима. Срећом, научници су открили да маст из овчије вуне, прерађена у ланолин, одлично штити метале од рђања. Велике количине нарочито прерађеног ланолина употребљавају се данас за заштиту металних производа приликом транспорта и појединих радова с њима. Уза све то, стално се проналазе нови начини за искоришћавање овчије масти. У сировом стању она се употребљава као мазиво, затим у производњи сапуна, свећа, боја итд.

Ако још узмемо у обзир корист од овчијег млека, онда имамо пред собом изванредну слику многоструког значаја овце у току њеног живота. А кад се, пак, недобровољно растане с њим, овца даје људима месо, једну од најважнијих намирница. Нови Зеланд је највећи извозник овчијег и јагњећег меса. Највећи део светске трговине овчијим месом налази се у рукама Британије и осталих чланова Комонвелта — око 85 од сто.

Од делова овце који се не једу, многи су важни за различите гране индустрије. Индустрији сувог меса неопходно су потребне овчија утроба и кожа. Кетгут (конац од црева) производи се и од овчијих црева. На томе је заснована велика индустрија која производи асептични конац у медицинске сврхе, исто као и струне за тениске ракете и за музичке инструменте. У лондонским болницама прерађује се сваког дана велика количина овчијих црева, а конац који се од њих добија употребљава се за зашивање рана приликом операција.

Употребљавају се и овчије кости, од којих се прави специјални прашак, а ни папци не остају неискоришћени. Вагони папака шаљу се, например, у хемиско одељење фабрике оружја у Вулвичу, где се кувају, а затим употребљавају као помоћно средство при производњи нитроглицерина и других експлозива.

ЧЕТИРИ ТРОВРХА

Тровхом се назива планински врх у Хрватској североисточно од Мале Капеле, северозападно од Пљешевице, а шест и по километара северно од места Плитвице. Троврх је висок 940 метара.

Троврхом се назива и планински врх, такође у Хрватској, који се налази 6,5 километара североисточно од места Ловињца, а 11 километара југозападно од Удбине, села у пољу Крбаве. Овај Троврх висок је 1234 метра.

Планински врх у Хрватској који се налази десет и по километара југозападно од Буњића, села у пољу Крбаве, а 15 километара источно-североисточно од Госпића назива се такође Троврхом. Он је висок 1197 метара.

Врх на планини Пљешевици, у Хрватској, шест и по километара источно-североисточно од Бијела Поља, места у истоименом пољу, а 12 километара југо-југозападно од Бихаћа назива се опет Троврхом. Он је висок 1646 метара.

ПУТОВАЊЕ НА ОТПЛАТУ

После електричних машина за бријање, радио-апарата и аутомобила, Американци ће моћи да узимају на кредит и карте за ваздушна путовања. Свеамеричка ваздушна линија већ је увела овај систем продаје, надајући се да ће на тај начин знатно увећати број авионских путника. Но, многи сматрају да је ова замисао исувише смела, јер — кажу они — рђавом платиши аутомобила на отплату одузимају се кола, а путнику који се већ провозао авионом и не отплаћује уредно рате нема се шта одузети!

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

СВИРЕПИ ФИЛАНТРОП

Дулу Мурад, некадашњи владалац индиске покрајине Равалпинди, даривао је просјацима који су му се обраћали за милостињу или по сто златних рупија, што је претстављало право богатство, или — смрт. Главу су губили они несрећници који би му се обратили у тренутку кад би његова ризница била празна, јер, како је сам говорио, он је био тако „нежна срца" да молиоцу није могао да каже „не".

УМЕСТО РИБЕ УЛОВИО ПТИЦУ

Вилијам Берд, рибар из једног малог насеља недалеко од Сиднеја у Аустралији, вратио се једном из риболова с необичним пленом. Уместо рибе, донео је на удици једног галеба. Кад је Берд замахнуо штапом изнад његове главе пролетео је галеб и у лету зграбио рибу-мамац која је била на удици.

ЖИВА ГАЛЕРИЈА СЛИКА

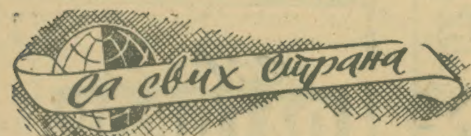
Бик Ралфа Галена из Емонклауа, у Америци претставља праву покретну галерију слика. Бик, који је иначе бео, има по телу мрке шаре које потсећају на силуете лептира, краве и мрког медведа.

НЕНАДМАШНА ИГРАЧИЦА

Вањана, ученица девојачке школе у Турбоу, у Кенији, играла је на једној племенској свечаности 11 часова одржавајући у равнотежи незатворену боцу пуну воде на својој глави. За читаво време игре из боце се није просула ниједна једина кап воде.

ПОПАЈ

ПОПАЈЕ, ПРИЈАТЕЉУ, ДОБИО САМ ПРОЛЕЋНУ БОЛЕСТ СПАВАЊА! ЧИНИ МИ СЕ ДА ЈЕ ТО ЗАРАЗНО!
НЕ БУДИ ГЛУП!
ХО-ХУМ
ПЕРА МИСЛИ ДА СЕ БОЛЕСТ ПРЕНОСИ! СВАШТА!
БЕЖИ, ОСКАРЕ! ИМАМ ЗАРАЗНУ ПРОЛЕЋНУ ГРОЗНИЦУ СПАВАЊА!
МА НЕМОЈ!
ПРОЛЕЋНУ БОЛЕСТ СПАВАЊА! ХО ХУМ
ОСКАРЕ!!
БЕЖИ ОД МЕНЕ, КИКО!
КИКО??
МОЛИМ ТЕ... СКЛОНИ СЕ, ТЕТКА ОЛИВА!!
ХО-ХУМ!!
ШТА ЈЕ САД ОВО?
ОЛИВА, ЈЕСИ ЛИ БИЛА НЕГДЕ У ПЕРИНОЈ БЛИЗИНИ??
НЕ!!
СИГУРАН САМ ДА НИЈЕ ЗАРАЗНА!!
Tom Sims

ПРАВЕ ТКАЉЕ

Праве ткаље су птице веома сличне зебама. Оне пребивају у пределима Аустралије, Африке са Мадагаскаром, у Индији, на Малајским и Папуанским Острвима. Оно по чему су ове птице нарочито занимљиве то је што су праве уметнице у прављењу гнезда, која имају облик боце или кугле, или томе слично. Гнезда им висе на чврсто исплетеним ужадима која су причвршћена за дрвеће. Затворена су и имају само отвор на доле. Зидови су препуни пора и то омогућава да се гнездо добро проветрава. Праве ткаље су такви мајстори да њихова гнезда годинама пркосе невремену, а граде их веома брзо.

ПОТРОШИЛИ 193.000 ЛИТАРА КИСЕОНИКА

Да би човек на висинама од преко 3.000 метара могао да остане у животу и да се нормално креће и пење, потребне су му огромне количине допунског кисеоника. Експедиција која је освојила Монт Еверест потрошила је за време пењања 193.000 литара кисеоника, док су швајцарски планинари који су кратко време пре енглеских покушали да се попну на Монт Еверест потрошили свега 30.000 литара кисеоника.

БРАВЕ

Још од давних времена људи употребљавају браве. Египћани су још две хиљаде година пре наше ере израђивали браве од дрвета, које су биле тако компликоване да се у основним принципима подударају с познатим савременим бравама Јел-система! Грчке браве из тог времена нису биле тако савршене, али су доцније знатно дотеране и у петом веку освојиле многе земље античког света. Старим Грцима биле су познате и металне браве. У Средњем веку израђиване су дрвене браве, које су много шаране, а тек у 11 веку почињу све више да се праве гвоздене браве. У почетку 15 века израђиване су компликованије браве „на слова“. Али, тек у 18 веку посвећује се већа пажња изради брава, а томе су највише допринели Енглези. Тако су Џон Брамах 1784 и Џон Чиб 1818 године патентирали свој систем брава, на које су утискивали своја имена. Године 1848 пуштена је у промет брава Американца Јела.

ПРОНАЛАЗАЧ ПАДОБРАНА

Падобран је пронашао Француз Жан Гарнерен и испробао га 22 октобра 1797 године у Паризу, на терену где се данас налази парк Монсо. Он је скочио из балона. Иако му се падобран није одмах отворио, Гарнерен је успео. Осам дана доцније скочила је падобраном из балона, и то са висине од 900 метара, и његова ученица Лаброс. И она је срећно прошла.

ЧЕМПРЕСИ

Чемпрес по свом облику личи на јаблан, а расте осамљен или у групама по планинама северне Персије, у Малој Азији, на острвима Родосу, Криту и Кипру, код нас у Далмацији по брдима, а сади се и као украсно дрвеће по парковима и око кућа. Има га и у другим деловима света. Познато је дванаест врста чемпреса. Боја им је тамнозелена; плодови су шишарке. Може да нарасте и преко двадесет метара и да доживи и по стотину година. Расте доста брзо. Дрво чемпреса употребљава се за израду намештаја и других ствари, а висока стабла за јарболе. Дестилацијом лишћа и младих гранчица добија се чемпресово уље, које се употребљава у медицини.

СПОРТСКИ РЕКОРДИ МАЊЕ ВРЕДЕ НА ЕКВАТОРУ

У британској лабораторији за физичка испитивања у Лондону утврђено је да разлика између Земљине теже на разним деловима Земље има извесног утицаја и на спортске резултате, које исти човек под истим условима поставља у разним крајевима. Један атлета који је на половима тежак сто килограма лакши је за четврт килограма на Екватору. Кугла тешка осам килограма, лакша је на Екватору за 20 грама. Ове разлике јављају се због испупчености Земље и слабије привлачности силе теже на Екватору. Испитивања су показала да један атлетичар може увек да скочи неколико сантиметара даље или два до три сантиметра више у тропским крајевима. Диск, копље и кладиво на Екватору лете 20 до 30 сантиметара даље него на половима.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

АТРОПИН — ЛЕК ПРОТИВ СМРЗАВАЊА

Познати лек атропин показао се као одлично средство за заштиту од ниских температура, што ће бити од користи нарочито за морнаре, пилоте, планинаре и истраживаче. Многи морнари и пилоти који су за време рата пали у море у северном делу Атлантика били би спасени да су у својој опреми имали атропин. Према истраживањима професора Бејлора, са универзитета у Мичигену, атропин спречава онај фатални шок који наступа приликом излагања тела великој хладноћи. Он убрзава циркулацију крви и уништава супстанцу познату под именом ацетилхолин, која има супротно дејство.

Занимљиво је да се до овог открића дошло посматрањем обичне водене буве. Кад се ове буве изложе у мраку необично хладној води, оне угину. Међутим, кад се обасјају светлошћу, оне угину од парализе. То долази отуда што су ове буве осетљиве на светлост, која код њих повећава продукцију ацетилхолина. На човека светлост не утиче толико, али при веома ниским температурама почиње стварање ацетилхолина и у његовом организму, што проузрокује шок. У оваквим случајевима атропин је спасоносно средство.

ОД БОЈЕ АУТОМОБИЛА ЗАВИСИ ЖИВОТ!

На универзитету у Лос Анђелосу тврде да боја аутомобила има велик утицај на људе и да због тога често долази до саобраћајних несрећа. Наиме, констатовано је да велик контраст између боје кола и околине утиче на оцењивање растојања између човека и кола. Извесне боје чине да поједини предмети изгледају знатно ближи него што су уствари, и обратно. Извршене су пробе са 164 лица и установљено је да ако је предмет много тамнији или много светлији него што је околина, онда даје утисак да је знатно ближи него што је уствари, док је предмет који је по боји сличан околини у којој се налази видљив на нормалном отстојању. Тамноплава боја аутомобила много се боље види при дневној светлости и магли, док се јасножута лепо види у ноћи.

КАКО НАСТАЈЕ ТОРНАДО?

Истраживачи америчког метеоролошког бироа сматрају да торнадо настаје онда кад у атмосфери дође до ломљења невидљивих ваздушних таласа. Они сматрају да је ово узрок не само торнада, него и других снажних ветрова. Торнадо је нарочито јак кад је влажан ваздух. Ако је ваздух сув, и онда може доћи до ломљења ваздушних таласа, али је тада торнадо слабији. Оно што ове научнике највише занима, то је да предвиде долазак и правац кретања торнада.

НОВ ЛЕК ПРОТИВ ТУБЕРКУЛОЗЕ

У Швајцарској се испитује један нов лек противу туберкулозе, који је дао охрабрујуће резултате нарочито у случајевима велике отпорности за разних клица. Нови лек зове се оксдиазолон и добијен је од изониазида и фозгена, познатог бојног отрова. Према опитима који су вршени на животињама, лекари мисле да ће он у тежим случајевим помоћи и код лечења људи.

КАТАПУЛТИ НА ПАРУ

После две недавне катастрофе које су се догодиле на носачима авиона услед експлозије лако испарљиве течности у хидрауличним катапултима, команда америчке морнарице одлучила је да отсад употребљава пару за одбацивање авиона у ваздух. Катапулт на пару енглески је проналазак. Он је не само сигурнији, већ и много снажнији од хидрауличне направе. Сем тога, у стању је да за свега четири минута избаци 32 авиона.

НЕСАГОРИВИ ПАМУК

Сматра се да по селима у Америци преко хиљаду људи погине годишње због тога што им се упали одело, а има их и неколико хиљада који су повређени. Сада је у лабораторији за истраживање у Њу Орлеансу пронађена течност којом се натапају памучне материје и тиме постају несагориве. Ова течност продире у унутрашњост памучних влакана, тако да памук не губи своје својство. Осим тога, ужареност после пламена код тако препарираног памука престаје после неколико секунди. Одело од ове тканине није опасно за људе који раде на послу који је у вези с ватром.

ПЛУВИОМЕТАР

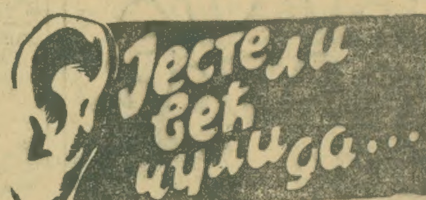
Плувиометар је кишомер, суд који се поставља ради хватања атмосферских талога, да би се после могло измерити колико би био висок слој воде на Земљиној површини када се од количине кише која је пала не би ништа упило у земљу, нити отекло, нити испарило.

ХЕЛИКОПТЕР НАМЕСТО АУТОМОБИЛА

После Брисла, и у Лондону ће се превозити путници од аеродрома до центра града хеликоптером. Према најновијим прописима, пилоти хеликоптера моћи ће да атерирају на један трг у самом центру Лондона, недалеко од Британског парламента. Прошлог месеца извршено је прво спуштање. Како се аеродром за хеликоптере налази до саме Темзе, апарати ће бити снабдевени и пловцима, да би се, у случају магле или какве друге недаће, могли да спусте и на реку.

КИНЕМАТИКА

Кинематика је наука о законима кретања тела без обзира на силе и масе које то кретање производе. Примењена кинематика је део ове науке који се бави механизмима кретања.

...ђавољим мостовима називају се мостови подигнути у каквом дивљем пејзажу, изнад огромних урвина. Оваквих мостова има у многим земљама, али најпознатији од њих налази се у Алпима, испод Св. Готхарда, на путу из Луцерна према Милану.

...калико, фино памучно платно, некад се ткало само у Индији. Име је добило по граду Каликуту, где је домаћа индустрија каликоа била нарочито развијена.

...у Енглеској свака локомотива има не само број, већ и име.

...телескоп „Хејл“ са сочивом од 5,06 метара, који се налази у опсерваторији Паломар, толико је јак да се њиме може видети пламен свеће која се налази на удаљености од 18.000 миља.

...пре своје смрт Колумбо је тражио да му се у гроб ставе окови. Он читавог живота није могао да заборави увреду коју му је нанео арагонски краљ Фердинанд наредивши да се Колумбо окује и тако окован врати из Новог света.

...највеће писмо на пергаменту чува се у Цариградском музеју. Оно је дуго седам метара и било је упућено Сулејману Величанственоме од стране персиског шаха.

...киоск је реч турског порекла и означава дрвену сеницу начињену у врту, обично на каквом малом узвишењу.

...свиње могу понекад да буду веома храбре и ратоборне. То нам потврђују многи примери. Тако је, например, римски цар Проб, прослављајући свој тријумф, приредио у циркусу борбу између хиљаду свиња и сто лавова. Становници полинежанског острва Науру и данас приређују борбе с дресираним свињама.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

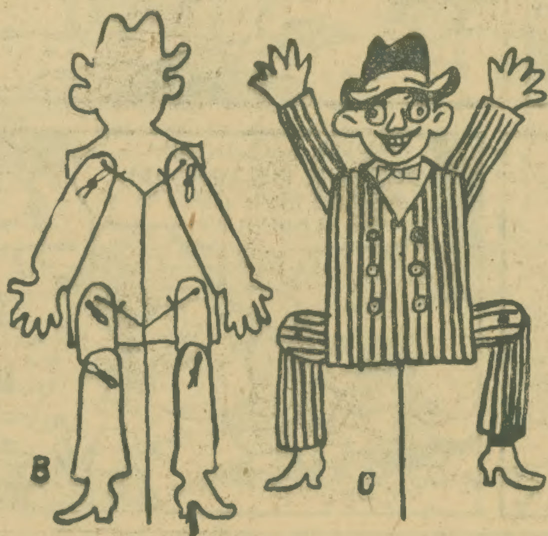
ФИГУРА ОД КАРТОНА

Ову покретљиву фигуру можете направити сами и видећете да је врло забавно. Потребан вам је картон, рецимо празна кутија од ципела, шест спајалица које се, кад се провуку кроз рупу, раздвоје и на тај начин причврсте поједини изрезани делови, и мало чвршћи конац.

Нацртајте на картону све горње облике (под А) и изрежите их. На местима означеним тачкама пробушите рупе. Кад сте то свршили, обојите предњу страну сваког дела посебно. Затим спојите све делове помоћу спајалица и конца, онако како видите на слици В.

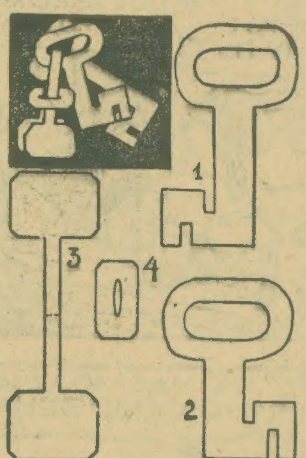
Ако сте све исправно радили, фигура С ће вам причинити много радости.

Трик с кључевима

Фигуре 1, 2, 3 и 4 нацртати на чврстом картону (два пута веће него на овој слици) и изрезати. Ко нема картона за цртање може узети употребљену дописницу ако није изгужвана. Фигуру 3 треба савити на месту где је повучена испрекидана линија.

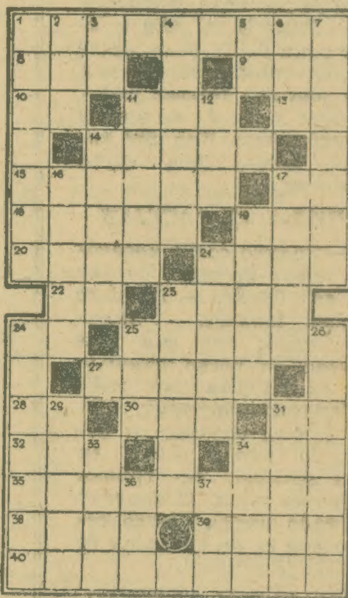
Сви посебни делови морају бити спојени заједно, као што се види на горњој слици. Да вам помогнемо, рећи ћемо вам да је потребно да још једном негде савијете да би вам трик успео.

Како ћете провући кључеве кроз прстен? Ево како: морате на средини савити дршке оба кључа. Тада померите кључеве, тако да стоје приљубљени један уз други и провучете их кроз прстен. Сад кључеве опет наместите тако да прстен лепо стоји где му је место.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) један антибиотик; 8) грчко слово; 9) усклик; 10) гувернер Св. Јелене у доба Наполеона; 11) прост број; 13) хемиски знак за сребро; 14) врста тканина; 15) пољопривредна алатка; 17) иницијали вође сељачког устанка у Хрватској; 18) град на обали Црног Мора; 19) варош у Северној Француској; 20) француско ратно пристаниште; 21) грчки песник из 3 века пре наше ере (поема „феномени“); 22) лична заменица; 23) гас; 24) свеза; 25) транспорт; 27) антички град око кога су се водиле велике борбе, које је опевао Хомер; 28) нота; 30) чудовиште из народних прича; 31) ономатопеја лавежа; 32) река у Аустрији; 34) придевска заменица; 35) мера за дужину; 38) стари египатски бакарни новац; 39) презиме једне познате филмске глумице (Алида); 40) презиме нашег приповедача.

Усправно: 1) кожни појас за мач или нож; 2) усклик; 3) хемиски знак за радијум; 4) македонско женско име; 5) слово латинице; 6) друга; 7) једна спортска грана; 11) личност из познатог Дикенсовог романа; 12) одред коњице у старој македонској војсци; 14) громада; 16) соба; 17) природно ђубриво у наслагама, нарочито га има у Перуу; 19) наша река; 21) дрворед; 23) роман Бранка Ћопића; 24) најситнији део материје; 25) предметак који означава старост; 26) наш рудник угља; 29) женско име; 31) менично јемство (множ.); 33) лековита биљка; 34) део музичке композиције; 36) лична заменица; 37) холандски шаховски велемајстор.

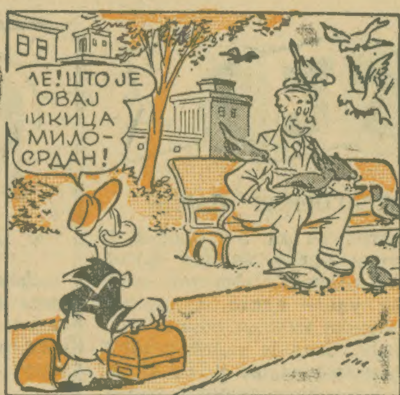

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

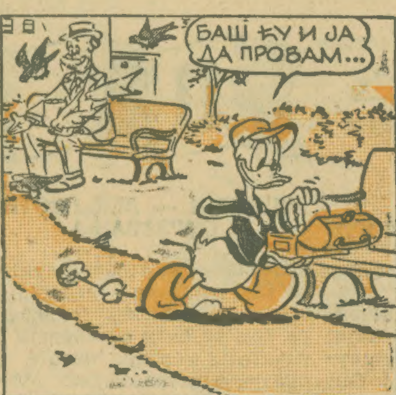
Водоравно: 1) Каја; 5) катода; 7) колон; 8) ре; 10) есам: 11) кат; 12) сој; 13) мапа; 14) ав; 15) камин; 17) овалан; 18) Епир; 19) ананас; 21) опера; 22) ес; 24) кара; 25) Ана; 26) ета; 27) крин; 28) ри; 29) Илица; 30) низија; 32) „Нана“.

Усправно: 1) калај; 2) атом; 3) јон; 4) Ад: 5) Косово; 6) Арапин; 7) коса; 9) етан; 11) камара; 13) малина; 15) капара, 17) Венера; 19) Апатин; 20) сеница; 21) окер; 23) Сана; 25) арија; 27) клин; 29) иза; 31) Ин.

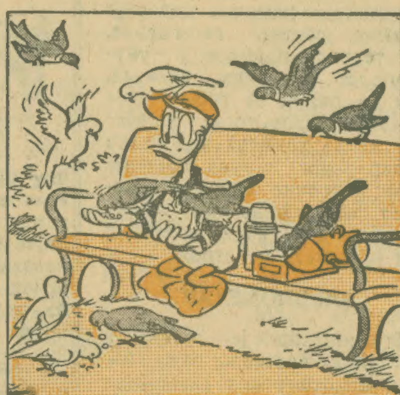

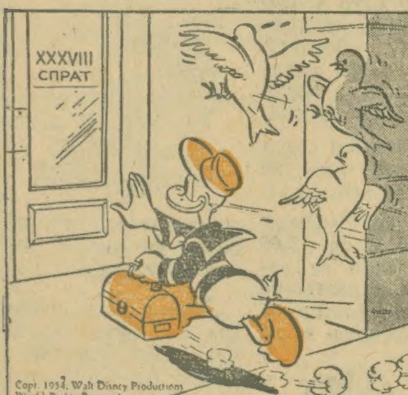

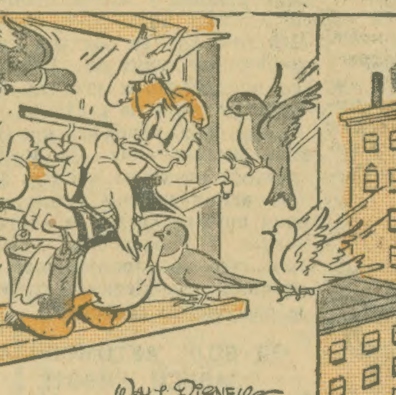

Који је ОДГОВОР тачан

ПАЛИЈУМ је:

- метал
- одећа
- град
- врста мача

МОАЛАКАТ је:

- источњачко пиће
- име верског покрета
- назив књижевног дела
- легендарни арапски јунак

ЗОИЛОС је:

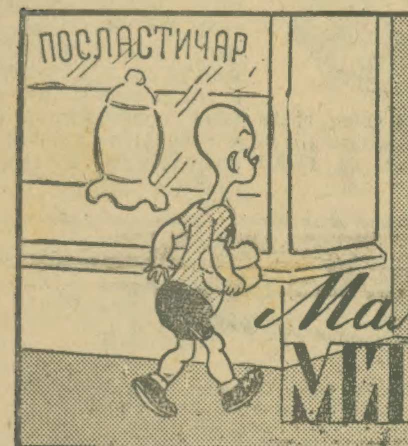
- гај из грчке митологије
- познати стари говорник
- бојни узвик
- византиски правник

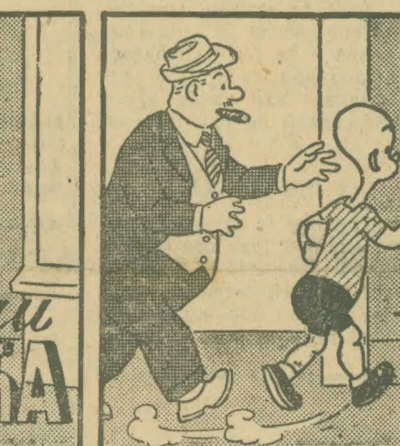
ОДГОВОР:

ПАЛИЈУМ је омотач, покривач, огртач, нарочито грчки огртач, за разлику од римске тоге.

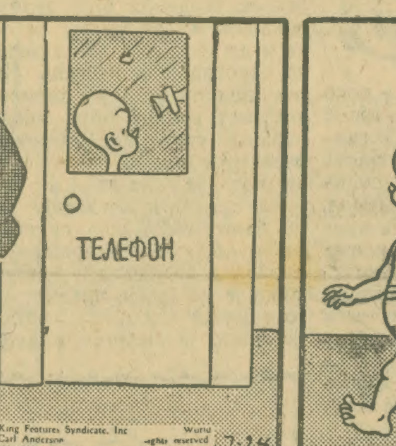
МОАЛАКАТ је име седам арабљанских песама које потичу из 6 века наше ере и сматрају се најбољим производима поезије тога и ранијег времена.

ЗОИЛОС је грчки говорник из Анфипола, у Тракији. Он је живео у 3 веку пре наше ере, а био је познат као пакостан критичар Хомерових песама, због чега се и данас његовим именом обележава пакостан критичар и кудилац.

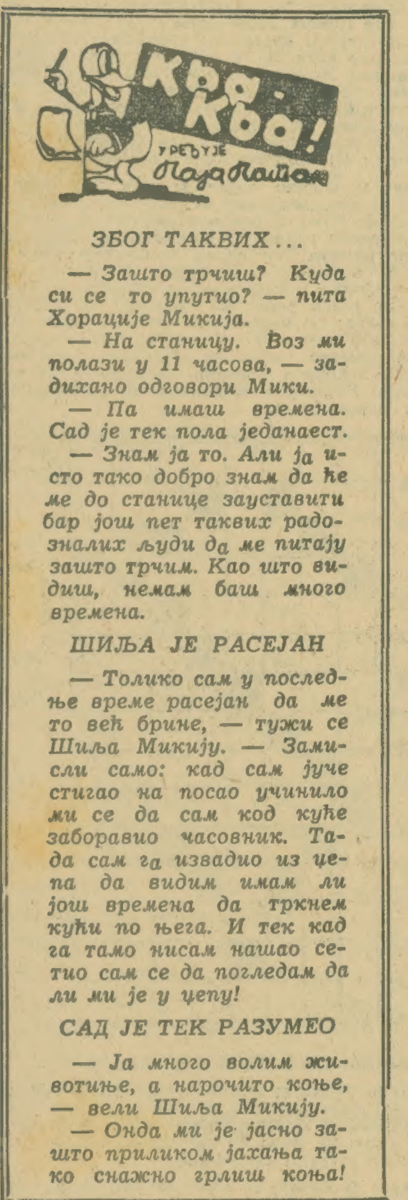

Ква-ква! уређује Паја Патак

ЗБОГ ТАКВИХ...

— Зашто трчиш? Куда си се то упутио? — пита Хораније Микија.

— На станицу. Воз ми полази у 11 часова, — задихано одговори Мики.

— Па имаш времена. Сад је тек пола једанаест.

— Знам ја то. Али ја исто тако добро знам да ће ме до станице зауставити бар још пет таквих радозналих људи да ме питају зашто трчим. Као што видиш, немам баш много времена.

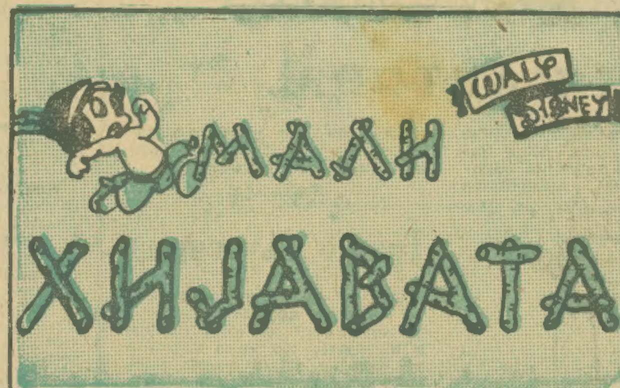
ШИЉА ЈЕ РАСЕЈАН

— Толико сам у последње време расејан да ме то већ брине, — тужи се Шиља Микију. — Замисли само: кад сам јуче стигао на посао учинило ми се да сам код куће заборавио часовник. Тада сам га извадио из џепа да видим имам ли још времена да тркнем кући по њега. И тек кад га тамо нисам нашао сетио сам се да погледам да ли ми је у џепу!

САД ЈЕ ТЕК РАЗУМЕО

— Ја много волим животиње, а нарочито коње, — вели Шиља Микију.

— Онда ми је јасно зашто приликом јахања тако снажно грлиш коња!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.